Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
prednesené 5. októbra 2016 [1]

Vec C-430/15

Secretary of State for Work and Pensions
proti
Tolley (zosnulá, za ktorú koná osobný zástupca)

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Supreme Court of the United Kingdom (Najvyšší súd Spojeného kráľovstva)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov — Príspevok na živobytie pre zdravotne postihnuté osoby (zložka týkajúca sa ‚starostlivosti') — Nariadenie (EHS) č. 1408/71 — článok 1 písm. a) — Pojem ‚zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba' — článok 4 ods. 1 písm. a) — Peňažná nemocenská dávka — článok 13 ods. 2 písm. f) — Rozhodné právo — článok 22 ods. 1 písm. b) a článok 22 ods. 2 — Prenosnosť — Absencia predchádzajúceho povolenia"

I – Úvod

1. Pani Tolley, britská štátna príslušníčka, začala v čase, keď mala bydlisko v Spojenom kráľovstve, poberať zložku týkajúcu sa starostlivosti *Disability Living Allowance* (príspevok na živobytie pre zdravotne postihnuté osoby, ďalej len „DLA"). Táto dávka jej bola priznaná na neurčitú dobu. Päť rokov po tom, čo dotknutá osoba presunula svoje bydlisko do Španielska, jej úrady Spojeného kráľovstva odňali nárok na ďalšie poberanie uvedenej dávky odo dňa tohto presťahovania z dôvodu, že nebola splnená podmienka bydliska stanovená na tento účel vnútroštátnym právom. Supreme Court of the United Kingdom (Najvyšší súd Spojeného kráľovstva) v podstate žiada Súdny dvor, aby rozhodol, či právo Únie bráni takejto podmienke bydliska.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

II – **Právny rámec**

A – *Právo Únie*

2. Nariadenie (EHS) č. 1408/71[2] bolo nahradené nariadením (ES) č. 883/2004[3], ktoré nadobudlo platnosť 1. mája 2010. Vzhľadom na čas, keď došlo k skutkovým okolnostiam sporu vo veci samej[4], sa však na tento spor ešte vzťahuje nariadenie č. 1408/71 v znení, ktoré bolo zmenené, doplnené a aktualizované nariadením (ES) č. 118/97[5], ktoré bolo zmenené a doplnené nariadením (ES) č. 1386/2001[6] (ďalej len „nariadenie č. 1408/71“).

3. Článok 1 nariadenia č. 1408/71 stanovuje:

„Na účely tohto nariadenia:

a) ‚zamestnanec‘ a ‚samostatne zárobkovo činná osoba‘ znamená:

   i) každú osobu povinne alebo voliteľne nepretržite poistenú pre prípad jednej alebo viacerých udalostí pokrytých časťami systému sociálneho zabezpečenia pre zamestnancov alebo samostatne zárobkovo činné osoby alebo v rámci osobitného systému pre štátnych zamestnancov;

   ii) každú osobu povinne poistenú pre prípad jednej alebo viacerých nepredvídaných udalostí pokrytých časťami systému sociálneho zabezpečenia, ktoré sú predmetom tohto nariadenia a vzťahujú sa na všetkých obyvateľov alebo celú pracujúcu populáciu, ak takáto osoba:

      — sa dá identifikovať ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba na základe spôsobu, ktorým sa takýto systém riadi alebo financuje,

      alebo

      — ak nespĺňa tieto kritéria a je poistená pre prípad nejakej inej nepredvídanej udalosti uvedenej v prílohe I v rámci systému pre zamestnancov alebo samostatne zárobkovo činné osoby alebo v rámci systému, ktorý je uvedený v iii), a to buď povinne, alebo na základe nepretržitého voliteľného poistenia, alebo, ak takýto systém v danom členskom štáte neexistuje, tak vyhovuje definícii, ktorá je uvedená v prílohe I;

…

o) ‚príslušná inštitúcia‘ znamená:

   i) inštitúciu, u ktorej je dotknutá osoba poistená v čase žiadosti o dávku;

   alebo

2 — Nariadenie Rady zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 149, 1971, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 35).

3 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, 2004, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 72).

4 — Spor vo veci samej sa týka nárokov pani Tolley od 6. novembra 2002 (pozri bod 20 týchto návrhov). Na tento spor sa teda vzťahuje verzia nariadenia č. 1408/71, ktorá bola platná v tom čase.

5 — Nariadenie Rady z 2. decembra 1996 (Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 3).

6 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 5. júna 2001 (Ú. v. ES L 187, 2001, s. 1; Mim. vyd. 05/004, s. 129).

ii) inštitúciu, u ktorej je dotknutá osoba oprávnená alebo by bola oprávnená nárokovať si dávky, ak táto osoba alebo jej rodinní príslušníci majú bydlisko na území členského štátu, v ktorom sa inštitúcia nachádza;

…

q) ‚príslušný štát' znamená členský štát, na území ktorého sa príslušná inštitúcia nachádza;

…"

4. Článok 2 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 stanovuje, že „toto nariadenie sa vzťahuje na zamestnancov alebo samostatne zárobkovo činné osoby alebo študentov, na ktoré sa vzťahuje alebo sa vzťahovali právne predpisy jedného alebo viacerých členských štátov a ktoré sú štátnymi príslušníkmi jedného z členských štátov, alebo ktoré sú osobami bez štátnej príslušnosti, alebo utečencami s bydliskom na území jedného z členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a pozostalých".

5. Článok 4 uvedeného nariadenia uvádza:

„1. Toto nariadenie sa vzťahuje na všetky právne predpisy, ktoré sa týkajú týchto častí sociálneho zabezpečenia:

a) nemocenské dávky a dávky v materstve;

b) dávky v invalidite…;

c) dávky v starobe;

…"

6. Článok 10 tohto nariadenia s názvom „Upustenie od podmienok bydliska – Účinok povinného poistenia na úhradu príspevkov" vo svojom odseku 1 prvom pododseku stanovuje, že „pokiaľ nie je v tomto nariadení ustanovené inak, peňažné dávky v invalidite, v starobe alebo pozostalostné dávky, dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi alebo chorobami z povolania a podpora pri úmrtí, nadobudnuté podľa právnych predpisov jedného alebo viacerých členských štátov, nepodliehajú žiadnemu znižovaniu, upravovaniu, pozastaveniu, odňatiu alebo odobratiu z dôvodu, že príjemca má bydlisko na území iného členského štátu ako je štát, kde sa nachádza inštitúcia zodpovedná za vyplácanie".

7. Podľa článku 13 ods. 1 nariadenia č. 1408/71, „pokiaľ v článkoch 14c a 14f nie je ustanovené inak, osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s ustanoveniami tejto hlavy".

8. Článok 13 ods. 2 písm. a) tohto nariadenia stanovuje, že pokiaľ články 14 až 17 tohto nariadenia neustanovujú inak, „na osobu zamestnanú na území jedného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto štátu…".

9. Článok 13 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia stanovuje, že „na osobu, ktorá prestane podliehať právnym predpisom členského štátu, bez toho, aby sa na ňu začali vzťahovať právne predpisy iného členského štátu v súlade s jedným z pravidiel stanovených v predchádzajúcich odsekoch alebo v súlade s jednou z výnimiek alebo jedným z osobitných ustanovení, ktoré sú uvedené v článkoch 14 až 17, sa budú vzťahovať právne predpisy členského štátu, na území ktorého má bydlisko, a budú sa na ňu vzťahovať iba tieto predpisy".

10. Článok 19 ods. 1 tohto nariadenia, nachádzajúci sa v druhom oddiele 2 s názvom „Zamestnanci alebo samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinní príslušníci“, v kapitole I týkajúcej sa choroby a materstva, hlave III tohto nariadenia nazvanej „Osobitné ustanovenia súvisiace s rôznymi kategóriami dávok“, stanovuje:

„Zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba s bydliskom na území iného členského štátu, ako príslušný štát, ktorá spĺňa podmienky právnych predpisov príslušného štátu na nárok na dávky, dostáva so zohľadnením ustanovení článku 18, ak je to vhodné, v štáte, kde má bydlisko:

…

b) peňažné dávky poskytované príslušnou inštitúciou v súlade s právnymi predpismi, ktoré uplatňuje…“

11. Článok 22 ods. 1 nariadenia č. 1408/71, nachádzajúci sa v tom istom oddiele, znie takto:

„Zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá spĺňa podmienky právnych predpisov príslušného štátu na nárok na dávky, pričom, ak je to vhodné, zohľadnia sa ustanovenia článku 18:

…

b) ktorá po získaní nároku na dávky uhraditeľné príslušnou inštitúciou má povolenie tejto inštitúcie na návrat na územie členského štátu, kde má bydlisko, alebo preložiť svoje bydlisko na územie iného členského štátu,

…

má nárok na:

…

ii) peňažné dávky poskytované príslušnou inštitúciou v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, ktoré uplatňuje…“

12. Podľa prílohy I (s názvom „Osoby, na ktoré sa nariadenie vzťahuje“), bodu I, oddielu „Spojené kráľovstvo“ tohto nariadenia, „každá osoba, ktorá je ‚zamestnaná zárobkovo činná osoba‘ alebo ‚samostatne zárobkovo činná osoba‘ v zmysle právnych predpisov Veľkej Británie alebo právnych predpisov Severného Írska, sa považuje za zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnú osobu v zmysle článku 1 písm. a) bodu ii) nariadenia. Každá osoba, v súvislosti s ktorou sa platia príspevky ako za ‚zamestnanca‘ alebo ‚samostatne zárobkovo činnú osobu‘ v súlade s právnymi predpismi Gibraltáru, sa považuje za zamestnanca alebo za samostatne zárobkovo činnú osobu v zmysle článku 1 písm. a) bodu ii) nariadenia“.

13. Podľa prílohy VI (s názvom „Osobitné postupy na uplatňovanie právnych predpisov určitých členských štátov“), oddielu „Spojené kráľovstvo“, bodu 19 tohto nariadenia:

„Vzhľadom na akékoľvek dohovory uzatvorené s jednotlivými členskými štátmi a na účely článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia a článku 10b vykonávacieho nariadenia, právne predpisy Spojeného kráľovstva sa prestávajú vzťahovať na ktorúkoľvek osobu, na ktorú sa predtým vzťahovali ako na zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnú osobu, a to najneskôr na konci jedného z troch nasledujúcich dní:

a) deň zmeny bydliska do iného členského štátu podľa článku 13 ods. 2 písm. f);

…

c) posledný deň akéhokoľvek obdobia, počas ktorého daná osoba poberala v Spojenom kráľovstve nemocenské dávky alebo dávky v materstve (vrátane vecných dávok, pre ktoré je Spojené kráľovstvo príslušným štátom) alebo dávky v nezamestnanosti, ktoré

   i) začalo pred dňom zmeny bydliska do iného členského štátu…“.

14. Príloha VI oddiel „Spojené kráľovstvo“ bod 20 tohto nariadenia stanovuje:

„Skutočnosť, že sa na danú osobu začali vzťahovať právne predpisy iného členského štátu v súlade s článkom 13 ods. 2 písm. f) nariadenia, článkom 10b vykonávacieho nariadenia a horeuvedeným bodom 19, nebráni:

a) tomu, aby Spojené kráľovstvo ako príslušný štát uplatňovalo na túto osobu ustanovenia hlavy III, kapitola 1 a kapitola 2, oddielu 1 článku 40 ods. 2 nariadenia, týkajúce sa zamestnancov alebo samostatne zárobkovo činných osôb, ak táto osoba zostane zamestnancom alebo samostatne zárobkovo činnou osobu na tieto účely, pričom bola naposledy takto poistená podľa právnych predpisov Spojeného kráľovstva;

…“

B – *Právo Spojeného kráľovstva*

15. Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že DLA je nepríspevková dávka pozostávajúca zo zložky týkajúcej sa „starostlivosti“ a zo zložky týkajúcej sa „mobility“. Poskytnutie tejto dávky nepodlieha kritériu majetkových pomerov a nemá za cieľ nahradiť prípadný nedostatok príjmov jej poberateľov. Jej účelom je pokryť dodatočné náklady osôb, nevyhnutné pri určitých druhov starostlivosti alebo z dôvodu, že tieto osoby nemôžu, či prakticky nemôžu chodiť.

16. Podľa článku 71 ods. 6 Social Security Contributions and Benefits Act 1992 (zákon o príspevkoch a dávkach sociálneho zabezpečenia z roku 1992), „osoba nemá nárok na [DLA], pokiaľ nespĺňa predpísané podmienky týkajúce sa bydliska a pobytu vo Veľkej Británii“. Tieto podmienky sú spresnené najmä v článku 2 ods. 1 písm. a) Social Security (Disability Living Allowance) Regulations 1991 [nariadenie o sociálnom zabezpečení (príspevku na živobytie pre zdravotne postihnuté osoby) z roku 1991].

III – **Spor vo veci samej, prejudiciálne otázky a konanie pred Súdnym dvorom**

17. Pani Tolley, britská štátna príslušníčka narodená 17. apríla 1952, platila príspevky na sociálne zabezpečenie v Spojenom kráľovstve od roku 1967 do roku 1984. Následne jej boli pripísané príspevky až do roku 1993/1994. Pokiaľ by pri dosiahnutí dôchodkového veku spĺňala podmienky týkajúce sa platenia príspevkov, mohla sa domáhať starobného dôchodku podľa právnej úpravy Spojeného kráľovstva. Zomrela však 10. mája 2011, pred dosiahnutím toho veku.

18. Dotknutá osoba poberala od 26. júla 1993, bez časového obmedzenia, zložku DLA týkajúcu sa starostlivosti z dôvodu, že nebola schopná pripravovať si stravu.

19. Dňa 5. novembra 2002 sa so svojím manželom presťahovali do Španielska. Pani Tolley tam nevykonávala žiadnu pracovnú činnosť.

20. V priebehu roka 2007 Secretery of State for Work and Pension (štátny tajomník pre prácu a dôchodky, Spojené kráľovstvo, ďalej len „štátny tajomník“) rozhodol, že od 6. novembra 2002 už nemala nárok na túto dávku, keďže nespĺňala podmienku bydliska stanovenú na tento účel právnymi predpismi Spojeného kráľovstva.

21. Pani Tolley podala proti tomuto rozhodnutiu žalobu na Frist-tier Tribunal (Súd prvého stupňa, Spojené kráľovstvo). Ten vyhovel žalobe, domnievajúc sa, že na základe článku 10 nariadenia č. 1408/71 mala nárok naďalej poberať uvedenú dávku po presune svojho bydliska do Španielska.

22. Štátny tajomník podal proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na Upper Tribunal (Vyšší súd, Spojené kráľovstvo). Tento súd najprv konštatoval, že vzhľadom na to, že dotknutá osoba bola poistená pre prípad staroby z dôvodu príspevkov, ktoré platila v minulosti, bola „zamestnancom“ v zmysle článku 1 písm. a) daného nariadenia. Tento súd ďalej potvrdil nárok pani Tolley na poberanie zložky DLA týkajúcej sa starostlivosti. Svoje rozhodnutie však nezaložil na článku 10 nariadenia č. 1408/71, ale – po tom, čo túto dávku kvalifikoval za nemocenskú dávku, – na článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia.

23. Court of Appeal (England & Wales) [Odvolací súd (Anglicko a Wales), Spojená kráľovstvo], ktorý konštatoval, že je viazaný precedensom, ktorým je jeho predchádzajúce rozhodnutie vo veci The Commissioners for her Majesty's Revenue and Customs v. Ruas[7], zamietol odvolanie, ktoré podal štátny tajomník proti rozsudku Upper Tribunal (Vyšší súd). Štátny tajomník sa teda obrátil na Supreme Court of the United Kingdom (Najvyšší súd Spojeného kráľovstva).

24. Za týchto podmienok Supreme Court of the United Kingdom (Najvyšší súd Spojeného kráľovstva) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Patrí zložka [DLA] týkajúca sa starostlivosti na účely nariadenia č. 1408/71 medzi dávky v invalidite alebo medzi peňažné nemocenské dávky?

2. a) Prestáva osoba, ktorá stratila nárok na [DLA] podľa vnútroštátneho práva Spojeného kráľovstva, lebo sa presťahovala do iného členského štátu, a ktorá pred presťahovaním prestala vykonávať akúkoľvek zárobkovú činnosť, ale je naďalej poistená pre prípad staroby v rámci systému sociálneho zabezpečenia Spojeného kráľovstva, podliehať právnym predpisom Spojeného kráľovstva na účely článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71?

   b) Vzťahujú sa na takú osobu v každom prípade naďalej právne predpisy Spojeného kráľovstva s ohľadom na bod 19 písm. c) [položky týkajúcej sa ‚Spojeného kráľovstva' prílohy VI nariadenia č. 1408/71?]

   c) Ak táto osoba prestala podliehať právnym predpisom Spojeného kráľovstva v zmysle článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71, je Spojené kráľovstvo na základe bodu 20 [položky týkajúcej sa ‚Spojeného kráľovstva' prílohy VI tohto nariadenia] povinné alebo len oprávnené uplatniť na ňu ustanovenia kapitoly 1 hlavy III tohto nariadenia?

3. a) Uplatňuje sa široká definícia zamestnanca stanovená v rozsudku Dodl a Oberhollenzer [(C-543/03), EU:C:2005:364] na účely článkov 19 až 22 nariadenia č. 1408/71, ak táto osoba pred presťahovaním sa do iného členského štátu prestala vykonávať akúkoľvek zárobkovú činnosť, napriek rozlišovaniu medzi osobami, ktoré sú zamestnané alebo majú postavenie samostatne zárobkovo činnej osoby, na jednej strane a nezamestnanými osobami na druhej strane v kapitole 1 hlavy III?

7 — [2010] EWCA Civ 291.

b) Ak sa táto definícia uplatňuje, má taká osoba nárok na vývoz dávky na základe článku 19 alebo článku 22 nariadenia č. 1408/71? Vyplýva z článku 22 ods. 1 písm. b) [tohto nariadenia], že nároku žiadateľa na zložku [DLA] týkajúcu sa starostlivosti nemôže brániť požiadavka bydliska stanovená vnútroštátnymi právnymi predpismi pri zmene bydliska do iného členského štátu?“

25. Písomné pripomienky predložila pani Tolley, vlády Nórska a Spojeného kráľovstva, ako aj Európska komisia. S výnimkou nórskej vlády boli tieto zastúpené na pojednávaní 8. júna 2016.

IV – **Analýza**

A – *Úvodné poznámky*

26. V spore vo veci samej ide o určenie toho, či pani Tolley po presune svojho bydliska do Španielska mala nárok na zachovanie, na náklady inštitúcie Spojeného kráľovstva, nároku na poberanie zložky DLA týkajúcej sa starostlivosti, ktorú začala poberať pred týmto presťahovaním.

27. Supreme Court of the United Kingdom (Najvyšší súd Spojeného kráľovstva) sa v prvom rade pýta, či táto dávka môže byť kvalifikovaná ako dávka v invalidite, hoci ju Súdny dvor v minulosti považoval za nemocenskú dávku.[8] Ak by to tak bolo, pani Tolley by mala právo na prenos uvedenej dávky na základe článku 10 nariadenia č. 1408/71, ktorý bráni podmienkam bydliska v súvislosti s poberaním dávok, ktoré vymenúva. Medzi nimi sa nachádzajú dávky v invalidite, ale nie nemocenské dávky.

28. Vnútroštátny súd sa v druhom rade snaží dozvedieť, či aj za predpokladu, že zložka DLA týkajúca sa starostlivosti predstavuje nemocenskú dávku, mohla pani Tolley predsa len preniesť túto dávku po presune svojho bydliska do Španielska na základe článku 19 ods. 1, a/alebo článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia. V tejto súvislosti vnútroštátny súd najskôr žiada určité objasnenia týkajúce sa určenia, na základe kolíznych noriem uvedených v článku 13 ods. 2 tohto nariadenia, právnych predpisov uplatniteľných na dotknutú osobu po tomto presťahovaní.

29. Predtým, než sa budem zaoberať týmito otázkami, považujem za užitočné overiť, či pani Tolley naozaj patrila do osobnej pôsobnosti daného nariadenia vzhľadom na to, že Spojené kráľovstvo na pojednávaní spochybnilo jej postavenie „zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnej osoby“ (ďalej len „pracovník“) v zmysle článku 1 písm. a) tohto nariadenia.

B – *Osobná pôsobnosť nariadenia č. 1408/71*

30. Podľa článku 2 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 sa toto nariadenie vzťahuje „na zamestnancov alebo samostatne zárobkovo činné osoby… na ktoré sa vzťahuje alebo sa vzťahovali právne predpisy jedného alebo viacerých členských štátov“.

31. Je nesporné, že pani Tolley podliehala právnym predpisom Spojeného kráľovstva,[9] keďže bola poistená v systéme sociálneho zabezpečenia tohto členského štátu a v minulosti doň platila príspevky.[10]

8 — Rozsudok z 18. októbra 2007, Komisia/Parlament a Rada (C-299/05, EU:C:2007:608, bod 68).

9 — V súlade s článkom 1 písm. j) nariadenia č. 1408/71 pojem „právne predpisy“ označuje v kontexte tohto nariadenia zákony, nariadenia a iné právne predpisy a ustanovenia na vykonanie opatrení vzťahujúce sa na časti a systémy sociálneho zabezpečenia, ako aj na osobitné nepríspevkové dávky.

10 — Podmienky účasti v systéme sociálneho zabezpečenia spadajú pod vnútroštátne právo [pozri najmä rozsudky z 12. júla 1979, Brunori (266/78, EU:C:1979:200, body 5 a 6); zo 7. júla 2005, van Pommeren-Bourgondiën (C-277/03, EU:C:2005:431, bod 33), ako aj z 19. marca 2015, Kik (C-266/13, EU:C:2015:188, bod 51)].

32. Naproti tomu vláda Spojeného kráľovstva tvrdí, že pani Tolley nemá postavenie pracovníka, tak ako je definované v článku 1 písm. a) tohto nariadenia. Na jednej strane sa na ňu nevzťahuje bod i) tohto ustanovenia, keďže v čase presunu svojho bydliska do Španielska nebola poistená v systéme sociálneho zabezpečenia, ktorý sa vzťahuje na pracovníkov. Na druhej strane sa na ňu nevzťahuje ani bod ii) tohto ustanovenia, keďže príloha I bod I oddielu „Spojené kráľovstvo“ uvedeného nariadenia obmedzila rozsah jeho pôsobnosti na osoby vykonávajúce zárobkovú činnosť.

33. V tomto ohľade konštatujem, že z rozsudku Martínez Sala [11] a následnej judikatúry, ktorá priznáva postavenie pracovníka v zmysle článku 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 každej osobe, „ak je povinne alebo dobrovoľne poistená aspoň pre prípad jedného rizika v rámci všeobecného alebo osobitného systému sociálneho zabezpečenia uvedeného v článku 1 písm. a) [tohto] nariadenia, a to nezávisle od existencie pracovného vzťahu“.

34. Osoba teda môže mať toto postavenie aj vtedy, keď nevykonáva žiadnu pracovnú činnosť a keď dávka, ktorú sa snaží získať, nie je viazaná na predchádzajúce zamestnanie, ani na udalosť, pre prípad ktorej je poistená. [12]

35. V rámci sporu vo veci samej sa Upper Tribunal (Vyšší súd), ako aj Court of Appeal (England & Wales) [Odvolací súd (Anglicko & Wales)] domnievali, že pani Tolley mala postavenie pracovníka v zmysle nariadenia č. 1408/71, keďže podľa právnych predpisov Spojeného kráľovstva ostala poistená proti jednej z udalostí vymenovaným v článku 4 ods. 1 tohto nariadenia, a síce pre prípad staroby podľa písmena c) tohto ustanovenia.

36. Konkrétne konštatujem, že tieto súdy dospeli k záveru, že na dotknutú osobu sa vzťahoval bod ii) prvá zarážka článku 1 písm. a) tohto nariadenia, keďže bola poistená v rámci systému sociálneho zabezpečenia, ktorý sa vzťahuje na všetkých obyvateľov, a dala sa identifikovať ako zamestnanec na základe spôsobu, ktorým sa takýto systém riadi alebo financuje. [13]

37. Ako vyplýva z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, Supreme Court of the United Kingtom (Najvyšší súd Spojeného kráľovstva) sa nesnaží tento záver spochybniť.

38. Pani Tolley musí byť preto považovaná za pracovníka, a to napriek skutočnosti, že ešte nepoberala starobný dôchodok.

39. Súdny dvor totiž v rozsudku Dumont de Chassart [14] rozhodol, že dokonca aj v takejto situácii má osoba postavenie zamestnanca, pokiaľ by mala nárok na starobný dôchodok, ak by sa dožila dôchodkového veku. Všeobecnejšie, z judikatúry vyplýva, že postavenie pracovníka v zmysle nariadenia č. 1408/71 nezávisí od realizácie poistnej udalosti. [15]

11 — Rozsudok z 12. mája 1998 (C-85/96, EU:C:1998:217, bod 36). Pozri tiež najmä rozsudky zo 7. júna 2005, Dodl a Oberhollenzer (C-543/03, EU:C:2005:364, bod 30), ako aj z 10. marca 2011, Borger (C-516/09, EU:C:2011:136, bod 28).

12 — Súdny dvor napríklad v rozsudku Dodl a Oberhollenzer [rozsudok zo 7. júna 2005 (C-543/03, EU:C:2005:364, body 32 až 34)] rozhodol, že osoby, ktoré žiadali o priznanie rakúskych rodinných dávok, majú postavenie pracovníka, pokiaľ vnútroštátny súd potvrdí ich rakúske zdravotné poistenie.

13 — Pozri Secretary of State for Work and Pensions v. LT (DLA) [2012] UKUT 282 (AAC) a Tolley v. The Secretary of State for Work and Pensions [2013] EWCA Civ. 1471.

14 — Rozsudok z 21. februára 2013 (C-619/11, EU:C:2013:92, body 27 až 29). Podľa rozhodnutia vnútroštátneho súdu by sa pani Tolley mohla domáhať starobného dôchodku, iba ak by v zákonom stanovenom dôchodkovom veku spĺňala podmienky platenia príspevkov. Podľa vlády Spojeného kráľovstva poberanie tohto starobného dôchodku bolo iba budúce a hypotetické, takže pani Tolley nebola poistenou osobou pre prípad staroby. Vnútroštátny súd sa však domnieva, že dotknutá osoba bola poistenou pre prípad staroby. Keďže otázka, či určitá osoba je poistená v rámci systému sociálneho zabezpečenia, patrí do práva dotknutého členského štátu (pozri poznámku pod čiarou 11 týchto návrhov), nie je opodstatnené spochybniť toto posúdenie.

15 — Rozsudok z 10. marca 2011, Borger (C-516/09, EU:C:2011:136, bod 30).

40. Príloha I bod I oddielu „Spojené kráľovstvo“ tohto nariadenia nespochybňuje tento záver. V tejto súvislosti stačí uviesť, že táto príloha je relevantná iba na účely uplatnenia druhej zarážky bodu ii) článku 1 písm. a) uvedeného nariadenia. Podľa súdov, ktoré rozhodli v spore vo veci samej, sa však na situáciu pani Tolley vzťahuje prvá zarážka tohto bodu.

41. V dôsledku toho bude moja analýza vychádzať z predpokladu, že dotknutá osoba spadá do osobnej pôsobnosti nariadenia č. 1408/71.

C – *Kvalifikácia zložky DLA týkajúcej sa starostlivosti (prvá otázka)*

42. Vnútroštátny súd sa svojou prvou otázkou v podstate pýta, či kvalifikácia zložky DLA týkajúcej sa starostlivosti za nemocenskú dávku v zmysle článku 4 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71, ktorá vyplýva z rozsudku Komisia/Parlament a Rada [16], musí byť spochybnená z dôvodu, že má za cieľ pokryť riziko dlhodobým a trvalým spôsobom.

1. O prípustnosti

43. Vláda Spojeného kráľovstva na úvod uvádza, že odpoveď na túto otázku vyplýva už z vyššie uvedeného rozsudku. Ustanovenia práva Únie, ktorých výklad sa požaduje, predstavujú teda *acte éclairé* v zmysle rozsudku Cilfit a i. [17]. Prvá otázka je preto neprípustná.

44. Táto argumentácia má podľa môjho názoru svoj pôvod v zámene medzi na jednej strane povinnosťou súdov, proti rozhodnutiam ktorých nie je prípustný opravný prostriedok, položiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku, pokiaľ riešia otázku týkajúcu sa práva Únie, a na druhej strane prípustnosťou tejto otázky. Teória týkajúca sa *acte éclairé*, zakotvená judikatúrou Cilfit a i., totiž stanovuje iba jednu výnimku z vyššie uvedenej povinnosti. [18] Nemá naopak vplyv na prípustnosť prejudiciálnej otázky. [19]

45. Naopak, aj v prípade existencie judikatúry Súdneho dvora, ktorá dotknutú právnu otázku objasňuje, si vnútroštátne súdy zachovávajú možnosť obrátiť sa na Súdny dvor. [20] Skutočnosť, že Súdny dvor už vyložil ustanovenia, ktorých výklad sa požaduje, nebráni Súdnemu dvor rozhodnúť znova. [21] Vnútroštátne súdy nemôžu byť týmto spôsobom zbavené možnosti žiadať od Súdneho dvora cestou prejudiciálneho konania zvrátenie jeho judikatúry.

2. O veci samej

46. Podľa judikatúry Súdneho dvora odlíšenie jednotlivých kategórií dávok sociálneho zabezpečenia spočíva na povahe rizika, ktoré každá z týchto dávok kryje. [22]

16 — Rozsudok z 18. októbra 2007 (C-299/05, EU:C:2007:608, bod 68).

17 — Rozsudok zo 6. októbra 1982 (283/81, EU:C:1982:335, bod 21).

18 — Pozri najmä rozsudky zo 6. októbra 1982, Cilfit a i. (283/81, EU:C:1982:335, bod 21), ako aj z 1. októbra 2015, Doc Generici (C-452/14, EU:C:2015:644, bod 43 a citovanú judikatúru).

19 — V rozsudku z 27. marca 1963, Da Costa a i. (28/62 až 30/62, EU:C:1963:6), na ktorý odkazuje vláda Spojeného kráľovstva, Súdny dvor po tom, čo konštatoval, že už v skoršom rozsudku rozhodol o otázke zhodnej s prejudiciálnou otázkou, ktorá mu bola predložená, ju nevyhlásil za neprípustnú, ale odkázal vnútroštátny súd na daný rozsudok.

20 — Pozri rozsudky zo 6. októbra 1982, Cilfit a i. (283/81, EU:C:1982:335, bod 15) ako aj zo 17. júla 2014, Torresi (C-58/13 a C-59/13, EU:C:2014:2088, bod 32).

21 — Rozsudok zo 17. júla 2014, Torresi (C-58/13 a C-59/13, EU:C:2014:2088, bod 32 a citovaná judikatúra).

22 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 18. júla 2006, De Cuyper (C-406/04, EU:C:2006:491, bod 27).

47. V rozsudku Komisia/Parlament a Rada [23] Súdny dvor kvalifikoval zložku DLA týkajúcu sa starostlivosti za nemocenskú dávku predovšetkým z dôvodu, že má za cieľ pomôcť zdravotne postihnutej osobe prekonávať čo najviac jej zdravotné postihnutie pri činnostiach každodenného života. Je nesporné, že táto dávka v čase skutkových okolností veci samej sledovala rovnaký cieľ.

48. Vnútroštátny súd v podstate spochybňuje túto kvalifikáciu z dôvodu, že uvedená dávka má podobné znaky ako dávky vymenované v článku 10 nariadenia č. 1408/71 v rozsahu, v akom sú poskytované vo forme dlhodobých dávok alebo jednorazových dávok týkajúcich sa trvalých podmienok.

49. Zástupca pani Tolley, zdôrazňujúc, že v kontexte sporu vo veci samej nespochybnil kvalifikáciu zložky DLA týkajúcej sa starostlivosti za nemocenskú dávku, uvádza tiež niektoré argumenty svedčiace v prospech jej kvalifikácie za dávku v invalidite v zmysle článku 4 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia. Tento prístup by našiel konkrétne podporu v rozsudku Stewart [24], v ktorom Súdny dvor zdôraznil dočasný charakter nemocenských dávok. Zástupca pani Tolley okrem toho tvrdí, že vec, v ktorej bol vydaný rozsudok Komisia/Parlament a Rada [25], sa týkala hranice oddeľujúcej dávky sociálneho zabezpečenia od osobitných nepríspevkových dávok. Súdneho dvora sa tam teda nepýtali na odlíšenie nemocenských dávok od dávok v invalidite.

50. Tieto úvahy podľa môjho názoru neodôvodňujú, aby sa Súdny dvor odchýlil od kvalifikácie zložky DLA týkajúcej sa starostlivosti, ktorá je uvedená v tomto rozsudku.

51. Po prvé je síce pravda, že z rozsudku Stewart [26] vyplýva, že vo všeobecnosti nemocenské dávky kryjú riziko spojené s chorobou, ktorá spôsobuje dočasné prerušenie činnosti dotknutej osoby, zatiaľ čo dávky v invalidite kryjú riziko určitej neschopnosti, pri ktorej je pravdepodobné, že bude trvalá alebo dlhodobá.

52. Toto konštatovanie však nemôže povýšiť dobu, ktorú má predmetná dávka za cieľ pokryť, na rozhodujúce kritérium na účely jej kvalifikácie. Súdny dvor v tomto smere v rozsudku Komisia/Parlament a Rada [27] poprel relevantnosť tohto kritéria, keďže doba neschopnosti krytá dávkou v invalidite, ktorú kvalifikoval za nemocenskú dávku, nemohla zmeniť účel tejto dávky.

53. Rovnako Súdny dvor v rozsudku da Silva Martins [28] uviedol, že „dávky pokrývajúce riziko odkázanosti – vo všeobecnosti dlhodobé – v zásade nezvyknú byť na rozdiel od nemocenských dávok v pravom zmysle slova poskytované krátkodobo“. Zároveň však rozhodol, že aj keď dávky pokrývajúce riziko odkázanosti môžu mať z tohto dôvodu niektoré spoločné vlastnosti s dávkami v invalidite alebo starobe, dlhodobý charakter tejto dávky nespochybňoval jej kvalifikáciu za nemocenskú dávku. [29]

23 — Rozsudok z 18. októbra 2007 (C-299/05, EU:C:2007:608, body 66 až 68).

24 — Rozsudok z 21. júla 2011 (C-503/09, EU:C:2011:500, bod 37).

25 — Rozsudok z 18. októbra 2007 (C-299/05, EU:C:2007:608).

26 — Rozsudok z 21. júla 2011 (C-503/09, EU:C:2011:500, body 37 a 38).

27 — Rozsudok z 18. októbra 2007 (C-299/05, EU:C:2007:608, bod 63). Toto posúdenie sa týkalo švédskej dávky v invalidite, ktorá bola tiež predmetom žaloby o neplatnosť vedúcej k vydaniu tohto rozsudku.

28 — Rozsudok z 30. júna 2011 (C-388/09, EU:C:2011:439, bod 48).

29 — Rozsudok z 30. júna 2011, da Silva Martins (C-388/09, EU:C:2011:439, bod 48).

54. Po druhé, hoci Súdny dvor v rozsudku Komisia/Parlament a Rada [30] výslovne nepreskúmal rozdiel medzi nemocenskými dávkami a dávkami v invalidite, vyjadril sa k tomu v rozsudku Molenaar [31]. Kvalifikoval v ňom za nemocenskú dávku dlhodobo predpokladaný príspevok na opatrovanie, najmä z dôvodu, že sledoval celkové zlepšenie životnej úrovne odkázaných osôb prostredníctvom vyváženia zvýšených nákladov spôsobených ich stavom odkázanosti. [32] Súdny dvor na tomto základe vyhradil túto kvalifikáciu pre porovnateľné dávky, najmä v rozsudkoch Jauch [33] a Hosse [34]. Nuž a zložka DLA týkajúca sa starostlivosti tiež sleduje tento cieľ.

55. Okrem toho v prípade neexistencie ustanovení v nariadení č. 1408/71, ktoré by špecificky upravovali dávky týkajúce sa rizika odkázanosti, voľba Súdneho dvora považovať ich aj v prípade, že sú vyplácané dlhodobo, za nemocenské dávky, preukazuje podľa môjho názoru určité výhody z hľadiska právnej istoty a transparentnosti.

56. V tomto smere zdôrazňujem, že vnútroštátne právne úpravy členských štátov stanovujú celý rad príspevkov na opatrovanie, pričom niektoré majú rovnaké znaky ako dávky v invalidite, iné sa podobajú viac na dávky v starobe či rodinné dávky. Preto by priradenie, v konkrétnom prípade, každého príspevku na opatrovanie k určitej časti sociálneho zabezpečenia mohlo nielen skomplikovať kvalifikáciu príspevkov na opatrovanie, ale urobiť ich aj nepredvídateľnými, ohroziac tým právnu istotu. [35]

57. Domnievam sa teda, že zložka DLA týkajúca sa starostlivosti predstavuje nemocenskú dávku. Nepatrí teda do vecnej pôsobnosti článku 10 nariadenia č. 1408/71 a z tohto dôvodu nemôže byť prenesená.

D – *Určenie rozhodného práva (druhá otázka)*

1. Úvodné poznámky

58. Vnútroštátny súd sa svojou druhou otázkou v podstate pýta, ktorej vnútroštátnej právnej úprave podliehala pani Tolley v čase skutkových okolností sporu vo veci samej, podľa kolíznych noriem uvedených v článku 13 ods. 2 nariadenia č. 1408/71. Presnejšie sa tento vnútroštátny súd pýta, či sa právne predpisy Spojeného kráľovstva prestali uplatňovať na dotknutú osobu v zmysle článku 13 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia po presune jej bydliska do Španielska, na základe čoho podliehala španielskej právnej úprave.

59. Na úvod považujem za vhodné objasniť dosah odpovede, ktorú Súdny dvor dá na túto otázku.

30 — Rozsudok z 18. októbra 2007 (C-299/05, EU:C:2007:608).

31 — Rozsudok z 5. marca 1998 (C-160/96, EU:C:1998:84).

32 — Rozsudok z 5. marca 1998, Molenaar (C-160/96, EU:C:1998:84, body 22 až 25). Pozri tiež rozsudok z 8. júla 2004, Gaumain-Cerri a Barth (C-502/01 a C-31/02, EU:C:2004:413, body 19 a 20).

33 — Rozsudok z 8. marca 2001 (C-215/99, EU:C:2001:139, bod 28).

34 — Rozsudok z 21. februára 2006 (C-286/03, EU:C:2006:125, bod 48). Pozri tiež v tomto zmysle rozsudky z 18. októbra 2007, Komisia/Parlament a Rada (C-299/05, EU:C:2007:608, bod 61), ako aj z 30. júna 2011, da Silva Martins (C-388/09, EU:C:2011:439, body 43 až 48).

35 — Pozri v tomto smere JORENS Y., a i.: Coordination of Long-term Care Benefits – current situation and future prospects. In: Think Tank Report 2011, *Training and Reporting on European Social Security*, k dispozícii na internetovej stránke http://www.tress-network.org/EUROPEAN%20RESOURCES/EUROPEANREPORT/trESSIII_ThinkTankReport-LTC_20111026FINAL_amendmentsEC-FINAL.pdf, s. 41 a 42.

60. Na jednej strane za predpokladu, že by sa právne predpisy Spojeného kráľovstva naďalej vzťahovali na pani Tolley, kolízna norma uvedená v článku 13 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia by sa neuplatnila. Potom by sa malo usudzovať, že dotknutá osoba ostala podriadená tejto právnej úprave podľa jednej z kolíznych noriem stanovených v článku 13 ods. 2 písm. a) až e) toho istého nariadenia.[36] Spojené kráľovstvo by tak nepopierateľne predstavovalo „príslušný štát“ v zmysle článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia. Z tohto dôvodu by bolo povinné vyplácať pani Tolley zložku DLA týkajúcu sa starostlivosti aj po presune jej bydliska do Španielska (pokiaľ na tento účel získala povolenie – k tomu sa ešte vrátim).

61. Na druhej strane za predpokladu, že by sa právna úprava Spojeného kráľovstva prestala uplatňovať na pani Tolley, táto by pri uplatnení článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71 podliehala španielskemu systému sociálneho zabezpečenia. V tom prípade by bolo ešte vhodné určiť, či z toho vyplýva, že Spojené kráľovstvo už nie je „príslušným štátom“ v zmysle článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia – a teda že dotknutá osoba by sa naň nemohla odvolať – alebo či sa toto ustanovenie môže napriek tomu uplatniť, pokiaľ Spojené kráľovstvo ostáva „príslušným štátom“ v zmysle tohto ustanovenia z dôvodu, že jeho právne predpisy boli uplatniteľné v čase podania žiadosti o dávku, ktorej prenos sa žiada.

62. Okrem toho ani rozhodnutie vnútroštátneho súdu, ani pripomienky predložené Súdnemu dvoru nenaznačujú, či španielske právo v čase skutkových okolností sporu vo veci samej upravovalo dávky v súvislosti s rizikom krytým zložkou DLA týkajúcou sa starostlivosti.[37]

2. O pojme „právne predpisy“ v zmysle článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71

63. Vnútroštátny súd má pochybnosti o tom, či „právne predpisy“ v zmysle článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71 označujú všetky právne predpisy v oblasti sociálneho zabezpečenia alebo iba tie, ktoré sa týkajú dávky, o priznanie ktorej sa žiada. Pýta sa predovšetkým, či zachovanie prípadného nároku na poberanie starobného dôchodku v budúcnosti, na náklady inštitúcie Spojeného kráľovstva, bráni v kontexte sporu vo veci samej záveru, podľa ktorého sa právne predpisy tohto členského štátu prestali vzťahovať na pani Tolley v zmysle tohto ustanovenia.

64. V tomto smere považujem za užitočné hneď na úvod odlíšiť otázku určenia uplatniteľných právnych predpisov od otázky zachovania nadobudnutých práv.[38]

65. Určenie právnej úpravy členského štátu (označovaného ako príslušný štát alebo štát poistenia) za uplatniteľnú právnu úpravu znamená, že sa na dotknutého pracovníka vzťahuje systém sociálneho zabezpečenia tohto členského štátu. V prípade potreby v ňom bude tento pracovník platiť svoje príspevky na sociálne zabezpečenie a/alebo bude poberať dávky, pokiaľ dôjde k jednému z rizík, ktoré sú kryté týmto systémom. V súlade so zásadou uplatňovania právnych predpisov jediného štátu, uvedenou v článku 13 ods. 1 nariadenia č. 1408/71, každý pracovník podlieha iba jednej[39] vnútroštátnej právnej úprave v oblasti sociálneho zabezpečenia. Z tohto hľadiska sa článok 13 ods. 2

36 — Rozhodnutie vnútroštátneho súdu nespresňuje, z akého titulu pani Tolley platila v minulosti príspevky na sociálne zabezpečenie.

37 — Podľa mojich informácií začalo španielske právo až od 1. januára 2007 postupne zavádzať ustanovenia o starostlivosti o odkázané osoby, prostredníctvom zákona č. 39/2006 zo 14. decembra 2006 o podpore individuálnej autonómie a o starostlivosti o odkázané osoby (BOE č. 299 z 15. decembra 2006, s. 44142). Toto posúdenie však v konečnom dôsledku patrí do právomoci vnútroštátneho súdu.

38 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 12. júna 1986, Ten Holder (302/84, EU:C:1986:242, bod 22), a z 10. júla 1986, Luijten (60/85, EU:C:1986:307, bod 15).

39 — Každý členský štát však disponuje možnosťou poskytnúť za určitých podmienok dávky sociálneho zabezpečenia pracovníkom, ktorí sú poistení v systéme sociálneho zabezpečenia iného členského štátu [pozri najmä rozsudky z 20. mája 2008, Bosmann (C-352/06, EU:C:2008:290, bod 31]; z 12. júna 2012, Hudzinski a Wawrzyniak (C-611/10 a C-612/10, EU:C:2012:339, bod 68), ako aj z 11. septembra 2014, B. (C-394/13, EU:C:2014:2199, bod 28)]. Navyše zásada uplatňovania právnych predpisov jedného štátu nebráni tomu, aby pracovník, ktorý je povinne poistený v systéme sociálneho zabezpečenia členského štátu, v ktorom má bydlisko, ostal dobrovoľne poistený v systéme členského štátu svojho posledného zamestnania v súvislosti s časťami sociálneho zabezpečenia, v ktorých prestal byť povinne poistený [rozsudok zo 7. júla 2005, van Pommeren-Bourgondiën (C-227/03, EU:C:2005:431, body 36 až 38)].

tohto nariadenia snaží na jednej strane vyhnúť súčasnému uplatneniu viacerých vnútroštátnych právnych úprav a komplikáciám, ktoré z toho môžu vyplynúť, a na druhej strane zabrániť tomu, aby bol pracovník zbavený ochrany v oblasti sociálneho zabezpečenia, pretože žiadne právne predpisy nie sú na neho uplatniteľné. [40]

66. Zachovanie nadobudnutých práv odkazuje v podstate na zachovanie nároku na poberanie dávky sociálneho zabezpečenia po zmene bydliska pracovníka do členského štátu iného než je štát, podľa právnych predpisov ktorého nadobudol (alebo nadobúda) právo na túto dávku. [41]

67. Viacero ustanovení nariadenia č. 1408/71 sa tým snaží zabezpečiť, aby nadobudnuté práva alebo práva, na ktoré sa tvorí nárok, ostali aj v prípade, keď sa následkom zmeny bydliska pracovníka zmení aj právna úprava uplatniteľná na tohto pracovníka. Konkrétne článok 10 tohto nariadenia stanovuje právo na zachovanie predovšetkým peňažných dávok v invalidite a v starobe. Pokiaľ ide o nemocenské dávky, článok 19 a článok 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia podľa mňa tiež zakotvujú toto právo. [42]

68. Pracovník teda môže byť poistený v systéme sociálneho zabezpečenia jedného členského štátu a zároveň poberať z iného členského štátu, v ktorom nie je poistený, dávku určenú na základe práv, ktoré už predtým nadobudol v tomto členskom štáte. Pokiaľ systém sociálneho zabezpečenia členského štátu poistenia poisťuje aj riziko kryté touto dávkou, pravidlá na zamedzenie súbehu stanovené právom Únie a vnútroštátne právne predpisy bránia poberaniu viacerých dávok rovnakej povahy, vzťahujúcich sa na tú istú dobu poistenia. [43]

69. Normotvorca už odstránil akúkoľvek nejasnosť v tomto smere po prijatí nariadenia č. 883/2004, ktorého článok 11 ods. 3 písm. e), ktorý odráža podstatu článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71, výslovne stanovuje, že kolízna norma, ktorú uvádza, pôsobí „bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia tohto nariadenia zaručujúce [dotknutým osobám] dávky podľa právnych predpisov jedného alebo viacerých členských štátov“.

70. S ohľadom na tieto úvahy sa domnievam, že pracovník „prestane podliehať“ právnym predpisom členského štátu v zmysle článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71, pokiaľ tento pracovník prestane byť poistený v systéme sociálneho zabezpečenia tohto členského štátu, nezávisle na tom, či si v ňom zachová nadobudnuté práva alebo práva, na ktoré si tvorí nárok. [44]

71. Skutočnosť, že pani Tolley ostala poistená pre prípad staroby v Spojenom kráľovstve, preto nebráni tomu, aby sa právo tohto členského štátu na ňu prestalo vzťahovať v zmysle článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71.

3. O okamihu, od ktorého sa právo Spojeného kráľovstva prestalo vzťahovať na pani Tolley

72. Podľa článku 10b nariadenia č. 574/72 sú dátum a podmienky, za ktorých právne predpisy členského štátu prestanú byť uplatniteľné, určené týmto členským štátom. [45]

40 — Pozri najmä rozsudok zo 7. júla 2005, van Pommeren-Bourgondiën (C-227/03, EU:C:2005:431, bod 34 a citovanú judikatúru).

41 — Konkrétne osoba, ktorá pracuje v jednom členskom štáte (alebo postupne vo viacerých členských štátoch), v nich zvyčajne nadobudne nárok na dôchodok, ktorý si zachová po presune svojho bydliska do iného členského štátu. Článok 17a nariadenia č. 1408/71 sa týka tohto prípadu v rozsahu, v akom sa uplatňuje na osoby, ktoré popri tom, že podliehajú právnym predpisom členského štátu, v ktorom majú svoje bydlisko, sú poberateľmi starobného dôchodku podľa právnej úpravy iného členského štátu.

42 — Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Jacobs vo veci Kuusijärvi (C-275/96, EU:C:1997:613, bod 65), a návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Cruz Villalón vo veci Stewart (C-503/09, EU:C:2011:159, bod 47).

43 — Pozri predovšetkým články 12, 46a, 46b, 46c a 76 nariadenia č. 1408/71, ako aj články 7 až 10a nariadenia Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia č. 1408/71 (Ú. v. ES L 74, 1972, s. 1; Mim. vyd. 05/001, s. 83).

44 — Tak ako uviedol generálny advokát Jacobs vo svojich návrhoch vo veci Kuusijäryi (C-275/96, EU:C:1997:613, bod 54), „skutočnosť, že právne predpisy [štátu posledného zamestnania dotknutej osoby] prestanú byť uplatniteľné neznamená, nevyhnutne a ani spravidla, že táto osoba zároveň stratí svoje právo na zachovanie [dávky, na ktorú mala nárok od tohto štátu]“.

45 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. mája 2001, Komisia/Belgicko (C-347/98, EU:C:2001:236, bod 31).

73. Príloha VI oddiel „Spojené kráľovstvo“ bod 19 nariadenia č. 1408/71 v podstate stanovuje, že právne predpisy tohto členského štátu sa v zmysle článku 13 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia prestávajú vzťahovať na ktorúkoľvek osobu uplynutím posledného dňa udalostí v ňom vymenovaných.

74. Podľa vlády Spojeného kráľovstva sa tieto právne predpisy prestali vzťahovať na pani Tolley v deň, ktorý nasledoval po dni presunu jej bydliska do Španielska, podľa tohto bodu 19 písm. a) (to znamená v priebehu roku 2002).

75. Naproti tomu zástupca pani Tolley tvrdí, že dátum, kedy sa právne predpisy Spojeného kráľovstva prestali uplatňovať, zodpovedá dňu nasledujúcemu po poslednom dni obdobia vyplácania zložky DLA týkajúcej sa starostlivosti, ktoré začalo plynúť pred dátumom zmeny jej bydliska, podľa uvedeného bodu 19 písm. c) podbodu i) (teda v priebehu roku 2007). V tejto súvislosti uvádza, že dotknutá osoba naďalej poberala túto dávku medzi rokmi 2002 a 2007, hoci následne sa štátny tajomník domnieval, že na ňu podľa právnych predpisov Spojeného kráľovstva počas tohto obdobia nemala nárok.

76. Podobne ako Komisia sa domnievam, že v rozsahu, v akom dátum a podmienky, za ktorých sa právne predpisy členského štátu prestanú vzťahovať na určitú osobu, patria do vnútroštátneho práva tohto členského štátu, prináleží vnútroštátnemu súdu určiť, či je situácia pani Trolley upravená bodom 19 písm. a) alebo bodom 19 písm. c) podbodu i) oddielu „Spojené kráľovstvo“ prílohy VI nariadenia č. 1408/71.

E – *Zachovanie práva na poberanie zložky DLA týkajúcej sa starostlivosti na základe článku 19 ods. 1 a/alebo článku 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71 (tretia otázka)*

1. Úvodné úvahy

77. Vnútroštátny súd sa svojou treťou otázkou v podstate pýta, či aj v prípade, ak by sa právne predpisy Spojeného kráľovstva prestali vzťahovať na pani Tolley podľa článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71 po presune jej bydliska, mala by napriek tomu právo naďalej poberať zložku DLA týkajúcu sa starostlivosti na základe článku 19 ods. 1 a/alebo článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia. [46]

78. Vlády Nórska a Spojeného kráľovstva, ako aj Komisia tvrdia, že situácia dotknutej osoby nepatrí do pôsobnosti týchto ustanovení a uvádzajú predovšetkým tieto argumenty:

— po prvé vláda Spojeného kráľovstva a Komisia tvrdia, že pani Tolley nemá postavenie pracovníka v zmysle týchto ustanovení, ktoré sa týkajú iba osôb vykonávajúcich pracovnú činnosť v čase podania žiadosti o zachovanie práva na poberanie predmetnej dávky, a

— po druhé vlády Nórska a Spojeného kráľovstva sa domnievajú, že Spojeného kráľovstvo nie je „príslušným štátom“ v zmysle uvedených ustanovení. [47] Tento pojem sa týka členského štátu, ktorého právne predpisy sa v zmysle kolíznych noriem uvedených v článku 13 ods. 2 nariadenia č. 1408/71 uplatňujú počas obdobia, za ktoré sa žiada zachovanie predmetnej dávky – teda Španielska, podľa názoru týchto vlád, – a nie štátu, ktorého právne predpisy sa uplatňovali v čase podania žiadosti o priznanie tejto dávky.

46 — Súdny dvor sa už v rozsudku da Silva Martins [rozsudok z 30. júna 2011 (C-388/09, EU:C:2011:439)] vyjadril k exportovateľnosti dávok pokrývajúcich riziko odkázanosti, ktoré dotknutá osoba začala poberať od inštitúcie prvého členského štátu po zmene svojho bydliska do druhého členského štátu. Neskúmal však túto problematiku z hľadiska článku 19 ods. 1 alebo článku 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71, ale článkov 27 a 28 tohto nariadenia. Tieto ustanovenia, ktoré sa vzťahujú na „dôchodcov“, sa nezaoberajú situáciou pani Tolley. Ona totiž nepoberala starobný dôchodok ani na základe práva Spojeného kráľovstva, ani na základe španielskeho práva.

47 — Komisia na pojednávaní zrejme tiež podporila toto stanovisko (pozri poznámku pod čiarou 54 týchto návrhov).

79. Ak by tieto tvrdenia mali byť vyvrátené, bude treba určiť, či článok 19 ods. 1 a/alebo článok 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia bránia tomu, aby jeden členský štát podriadil zachovanie poskytovania nemocenskej dávky podmienke bydliska. V prípade kladnej odpovede bude treba preskúmať následky, ktoré sa spájajú s absenciou povolenia, ktoré by predchádzalo presunu bydliska poberateľa dávky.

80. Pred analýzou týchto otázok považujem za užitočné zdôrazniť, že tieto ustanovenia upravujú rovnakým spôsobom nemocenské dávky *stricto sensu* a dávky, ktoré majú pokryť riziko odkázanosti, ktoré sú na rozdiel od tých prvých dávok predurčené na dlhodobé vyplácanie.[48] Výklad týchto ustanovení teda celkovo zohľadní tieto dva druhy dávok.

81. V prípade potreby bude prislúchať normotvorcovi, aby do nariadenia č. 1408/71 pridal ustanovenia, ktoré sa týkajú špeciálne dávok, ktoré majú pokryť riziko odkázanosti, za predpokladu, že by chcel tieto dávky podriadiť osobitnému režimu najmä z hľadiska finančných následkov, ktoré s tým súvisia.

2. O príslušných rámcoch pôsobnosti článku 19 a článku 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71

82. Ako Súdny dvor konštatoval v rozsudku von Chamier-Glisczinski[49], článok 19 a článok 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71 sa vzťahujú na rôzne situácie a majú teda rozličné ciele.

83. Článok 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia (s názvom, ktorý uvádza „návrat do bydliska v inom členskom štáte alebo jeho zmena do iného členského štátu počas choroby alebo materstva“) sa vzťahuje na situáciu osoby, ktorá presunie svoje bydlisko z členského štátu, v ktorom začala poberať nemocenské dávky alebo dávky v materstve, do iného členského štátu. Toto ustanovenie podriaďuje zachovanie tejto dávky podmienke povolenia zo strany príslušnej inštitúcie prvého členského štátu.

84. Naproti tomu článok 19 tohto nariadenia (s názvom „Bydlisko v inom členskom štáte, ako je príslušný štát – všeobecné pravidlá“) – ktorý nestanovuje túto podmienku – umožňuje podľa môjho názoru iba pracovníkovi, ktorý už v čase podania žiadosti o túto dávku býva v inom členskom štáte než je štát, v ktorom pracuje, poberať ju v členskom štáte, v ktorom má bydlisko.[50]

85. Tento výklad vyplýva predovšetkým zo systematického výkladu samotného nariadenia. Ak by sa totiž jeho článok 19 uplatňoval, keď pracovník začal poberať predmetnú dávku pred presunom svojho bydliska – to znamená v situácii, na ktorú sa vzťahuje aj článok 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71 – podmienka povolenia, stanovená týmto druhým ustanovením, by bola zbavená potrebného účinku.

86. Keďže pani Tolley začala poberať zložku DLA týkajúcu sa starostlivosti v čase, keď mala bydlisko v Spojenom kráľovstve, treba preskúmať jej situáciu iba s ohľadom na článok 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia.

3. O pojme pracovník v zmysle článku 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71

87. V prvej časti tretej otázky sa vnútroštátny súd pýta, či osoba, ktorá sa nachádza v situácii pani Tolley, má postavenie pracovníka v zmysle článku 22 ods. 1 nariadenia č. 1408/71, na základe čoho patrí do osobnej pôsobnosti tohto ustanovenia.

48 — Pozri bod 53 týchto návrhov.

49 — Rozsudok zo 16. júla 2009 (C-208/07, EU:C:2009:455, bod 46).

50 — V rozsudku zo 16. júla 2009, von Chamier-Glisczinski (C-208/07, EU:C:2009:455, body 44 až 46), sa Súdny dvor bez toho, aby zaujal stanovisko k hranici medzi príslušnými rámcami pôsobnosti článku 19 ods. 1 a článku 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71 domnieval, že skutočnosť, že žalobkyňa presunula svoje bydlisko z Nemecka do Rakúska, pričom už poberala nemecké nemocenské dávky, ktorých vývoz žiadala, svedčila v prospech uplatnenia druhého z týchto ustanovení.

88. Podľa zástupcu pani Tolley má pojem pracovník jednotný význam vo všetkých ustanoveniach tohto nariadenia. Preto ak zodpovedá definícii pracovníka v zmysle článku 1 písm. a) tohto nariadenia, musí byť tiež považovaná za pracovníka na účely uplatnenia článku 22 ods. 1 tohto nariadenia.

89. Naproti tomu vláda Spojeného kráľovstva a Komisia tvrdia, že pojem pracovník v zmysle článkov 19 až 22 nariadenia č. 1408/71 má vlastný význam. Tento pojem označuje iba pracovníkov, ktorí sú pracovne činní v čase, keď sa snažia získať predmetné dávky na základe jedného z týchto ustanovení.

90. Nazdávam sa, že tento posledný argument odporuje rozsudku Pierik [51], z ktorého vyplýva, že odkaz na pracovníka uvedený v článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia nemá za cieľ obmedziť pôsobnosť tohto ustanovenia na aktívnych pracovníkov v porovnaní s neaktívnymi pracovníkmi.

91. Okrem toho, keďže pojem pracovník je definovaný v článku 1 písm. a) samotného nariadenia, podľa môjho názoru chcel normotvorca pri použití tohto pojmu v ostatných ustanoveniach nariadenia označiť osoby, na ktoré sa vzťahuje táto definícia. Naopak, ako to uviedol zástupca pani Tolley, keď chcel normotvorca osobitne označiť aktívnych pracovníkov, použil odlišnú terminológiu. [52]

92. Na základe toho sa domnievam, že ak má pani Tolley postavenie pracovníka v zmysle článku 1 písm. a) tohto nariadenia, má ho aj v zmysle článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia.

93. Tento záver nie je spochybnený argumentom, ktorý vzniesli vlády Nórska a Spojeného kráľovstva, ako aj Komisia, podľa ktorého by rozlišovanie medzi pracovníkmi na jednej strane (ktorých situáciu upravujú články 19 až 22 nariadenia č. 1408/71, nachádzajúce sa v oddiele 2 kapitoly 1 hlave III tohto nariadenia) a nezamestnanými na strane druhej (ktorých sa týka článok 25 tohto nariadenia, nachádzajúci sa v oddiele 3 tejto kapitoly) stratilo akýkoľvek zmysel, ak by osoby, ktoré definitívne prestali vykonávať pracovnú činnosť, boli považované za pracovníkov.

94. V tejto súvislosti konštatujem, že ak by pani Tolley nebola považovaná za pracovníka v zmysle článkov 19 až 22 tohto nariadenia, nevzťahovalo by sa ňu žiadne z relevantných ustanovení kapitoly 1 hlavy III tohto nariadenia. Nemôže byť totiž považovaná za žiadateľa o dôchodok alebo poberateľa dôchodku v zmysle ustanovení oddielov 4 a 5 kapitoly I hlave III nariadenia č. 1408/71. Podľa mňa treba uplatniť články 19 až 22 tohto nariadenia na situácie, ktoré nie sú upravené osobitnými ustanoveniami uvedenými v oddieloch 3 až 5 tejto kapitoly. Je to tak napriek skutočnosti, že toto uplatnenie by mohlo umožniť prenos nemocenskej dávky v prospech osoby, ktorá sa nachádza v situácii pani Tolley, zatiaľ čo by, prípadne, nebola priznaná ostatným kategóriám ekonomicky neaktívnych osôb.

4. O pojme „príslušný štát“ v zmysle článku 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71

a) Vysvetlenie problematiky

95. Preskúmanie druhej časti tretej otázky v prvom rade vyžaduje objasniť pojem „príslušný štát“ v zmysle článku 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71 a spresniť na tento účel vzájomné vzťahy medzi týmto ustanovením a článkom 13 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia.

51 — Rozsudok z 31. mája 1979 (182/78, EU:C:1979:142, bod 7). Súdny dvor v tomto smere nerozlišoval podľa toho, či pracovník prestal vykonávať pracovnú činnosť definitívne alebo dočasne.

52 — Článok 13 ods. 2 písm. a) a b) nariadenia č. 1408/71 sa takto vzťahuje na „osobu zamestnanú“ a „osobu, ktorá je samostatne zárobkovo činná“.

96. Predmetná vec prináša otázku, či v situácii, o akú ide vo veci samej, príslušný štát v zmysle článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia označuje štát, ktorého právne predpisy sú uplatniteľné po zmene bydliska pracovníka, alebo štát, ktorého právne predpisy sa uplatňovali v čase vzniku nárokov na nemocenské dávky.

97. Vlády Nórska a Spojeného kráľovstva podporujú prvú z týchto alternatív. Pokiaľ by Španielsko malo byť považované za príslušný štát,[53] článok 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71, týkajúci sa situácie pracovníkov, ktorí majú bydlisko v inom členskom štáte, než je príslušný štát, by sa neuplatnil.[54]

98. Tento prístup by v konečnom dôsledku viedol k záveru, že článok 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia neumožňuje osobe, ktorá prestala vykonávať akúkoľvek pracovnú činnosť, poberať nemocenské dávky, na ktoré jej vznikol nárok v členskom štáte svojho posledného zamestnania, po presune svojho bydliska do iného členského štátu. Pôsobením článku 13 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia by sa jeho článok 22 ods. 1 písm. b) uplatnil iba na pracovníkov, ktorí sú aktívni v okamihu presunu svojho bydliska.

99. Pokiaľ ide o zástupcu pani Tolley, ten obhajuje druhú z týchto alternatív. Článok 13 ods. 1 písm. f) tohto nariadenia teda nezasahuje do práva pracovníka, ktorý ukončil akúkoľvek pracovnú činnosť, naďalej poberať nemocenské dávky, ktoré začal poberať v jednom členskom štáte, po presune svojho bydliska do iného členského štátu.

100. Z nižšie uvedených dôvodov sa prikláňam k tomuto druhému prístupu.

b) Doslovný výklad

101. Podľa ustanovení článku 1 písm. o) bodom i) v spojení s písmenom q) nariadenia č. 1408/71, „príslušný štát“ označuje predovšetkým členský štát, na území ktorého sa nachádza inštitúcia, v ktorej je pracovník poistený „v čase žiadosti o dávku“[55].

102. V súlade s touto definíciou „príslušný štát“, na ktorý odkazuje článok 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia, označuje podľa môjho názoru štát, ktorý bol na základe ustanovení hlavy II, príslušný *v čase nadobudnutia nároku* na dávky, ktorých prenos sa žiada. V predmetnom prípade ide o Spojené kráľovstvo, keďže pani Tolley tam podala svoju žiadosť o získanie dávky dotknutej vo veci samej niekoľko rokov pred presunom svojho bydliska do Španielska.

103. Na účely podloženia tohto výkladu v prvom rade konštatujem, že porovnateľný časový aspekt sa spája s pojmom „príslušný štát“ už v kontexte iného ustanovenia tohto nariadenia, a síce jeho článku 71 ods. 1 písm. a).[56] Ako vyplýva z rozsudku Adanez-Vega[57], tento pojem označuje štát, ktorý bol príslušný *v období posledného zamestnania* dotknutej osoby.

53 — Podľa vlády Spojeného kráľovstva by to tak bolo odo dňa nasledujúceho po dni, keď si tam pani Tolley zriadila svoje bydlisko (pozri bod 74 týchto návrhov).

54 — Komisia na pojednávaní zrejme hájila rovnaký prístup, keď tvrdila, že článok 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71 sa týka iba ekonomicky aktívnych osôb, keďže ekonomicky neaktívne osoby podliehajú právnym predpisom členského štátu, v ktorom majú svoje bydlisko.

55 — Týka sa tiež členského štátu, na území ktorého sa nachádza „inštitúcia, u ktorej je dotknutá osoba oprávnená alebo by bola oprávnená nárokovať si dávky, ak… m[á] bydlisko na území členského štátu, v ktorom sa inštitúcia nachádza“.

56 — Článok 71 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 v podstate stanovuje, že cezhraničný pracovník, ktorý je nezamestnaný a ktorý počas svojho posledného zamestnania mal bydlisko na území „iného členského štátu, ako je príslušný štát“, poberá dávky v nezamestnanosti buď od príslušnej inštitúcie (ak je čiastočne alebo prechodne nezamestnaný), alebo od inštitúcie členského štátu, na území ktorého má bydlisko (ak je úplne nezamestnaný).

57 — Rozsudok z 11. novembra 2004 (C-372/02, EU:C:2004:705, bod 29).

104. Podľa môjho názoru tiež v tomto kontexte príloha VI oddielu „Spojené kráľovstvo“ bod 20 nariadenia č. 1408/71 stanovuje, že „skutočnosť, že sa na danú osobu začali vzťahovať právne predpisy iného členského štátu v súlade s článkom 13 ods. 2 písm. f) [tohto] nariadenia… nebráni“ najmä, „tomu, aby Spojené kráľovstvo ako príslušný štát uplatňovalo na túto osobu ustanovenia hlavy III, kapitola 1 [týkajúce sa nemocenských dávok a dávok v materstve]…, ak táto osoba zostane zamestnancom alebo samostatne zárobkovo činnou osobu na tieto účely, pričom bola naposledy takto poistená podľa právnych predpisov Spojeného kráľovstva“.

105. Tento bod naznačuje, že Spojené kráľovstvo pripúšťa možnosť ostať príslušným štátom v zmysle ustanovení hlavy III kapitoly 1 nariadenia č. 1408/71 dokonca aj v prípade, že sa právne predpisy tohto členského štátu prestanú vzťahovať na pracovníka v zmysle článku 13 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia. Podľa môjho názoru tento bod teda konštatuje, že uvedené ustanovenie nebráni uplatneniu ustanovení hlavy III tohto nariadenia týkajúcich sa zachovania nadobudnutých práv, medzi ktorými sa nachádza článok 22 ods. 1 písm. b).

106. Napokon zachovanie práva na peňažnú nemocenskú dávku poberanú od jedného členského štátu dokonca aj v prípade, že presun bydliska jej poberateľa do iného členského štátu má za následok zmenu uplatniteľných právnych predpisov, zodpovedá situácii, ktorá platí už podľa nariadenia č. 883/2004. Toto nariadenie totiž neobsahuje osobitné ustanovenie stanovujúce zachovanie nároku na nemocenské dávky, ktoré by bolo analogické s článkom 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71. Naproti tomu vo svojom článku 7 obsahuje ustanovenie týkajúce sa upustenia od pravidiel bydliska, ktoré zahŕňa všetky peňažné dávky sociálneho zabezpečenia (a už nie iba tie, ktoré sú vymenované v článku 10 nariadenia č. 1408/71).

107. Okrem toho v rozpore s tým, čo uvádza vláda Spojeného kráľovstva, rozsudok Kuusijärvi [58] nebráni tomuto výkladu. Totiž po tom, čo Súdny dvor kvalifikoval za rodinnú dávku (a nie za nemocenskú dávku) dávku v spore vo veci, v ktorej bol vydaný tento rozsudok, nevyjadril sa k výkladu článku 22 ods. 1 písm. b), ale článkov 73 a 74 nariadenia č. 1408/71. [59] Tieto ustanovenia sa však netýkajú zachovania nároku na dávku, ktorú pracovník začal poberať pred zmenou svojho bydliska. [60]

c) Teleologický výklad

108. Vyššie opísaný doslovný výklad je posilnený teleologickým výkladom článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71.

109. Pred zavedením článku 13 ods. 2 písm. f) uvedeného nariadenia nariadením (EHS) č. 2195/91 [61] Súdny dvor v rozsudku Ten Holder [62] rozhodol, že v prípade neexistencie ustanovenia osobitne upravujúceho právne predpisy, ktoré sa vzťahujú na pracovníkov, ktorí prestali vykonávať pracovnú činnosť v jednom členskom štáte a ktorí nebudú pracovať v inom členskom štáte, títo pracovníci budú naďalej podliehať právnym predpisom členského štátu ich posledného zamestnania pri uplatnení článku 13 ods. 2 písm. a) tohto nariadenia.

58 — Rozsudok z 11. júna 1998 (C-275/96, EU:C:1998:279).

59 — Rozsudok z 11. júna 1998, Kuusijärvi (C-275/96, EU:C:1998:279, bod 71).

60 — Navyše článok 73 nariadenia č. 1408/71 neodkazuje na „príslušný štát“, ale na členský štát, ktorého právne predpisy sa vzťahujú na zamestnanca.

61 — Nariadenie Rady z 25. júna 1991, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie č. 1408/71 a nariadenie č. 574/72 (Ú. v. ES L 206, 1991, s. 2).

62 — Rozsudok z 12. júna 1986 (302/84, EU:C:1986:242, bod 15).

110. Súdny dvor následne obmedzil tento záver na prípady, v ktorých pracovník prestal iba dočasne vykonávať akúkoľvek pracovnú činnosť.[63] Na základe toho situácia osoby, ktorá definitívne prestala pracovať, nebola viac krytá žiadnou z kolíznych noriem, ktoré sú uvedené v hlave II nariadenia č. 1408/71.[64]

111. Zavedením článku 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71 chcel normotvorca vyplniť medzeru, ktorá vznikla v nadväznosti na túto judikatúru.[65] Na tento účel sa rozhodol uplatniť na pracovníka, ktorý prestal – definitívne alebo dočasne[66] – vykonávať pracovnú činnosť, právo členského štátu jeho bydliska.

112. Pokiaľ by tento členský štát bol považovaný za príslušný štát v zmysle článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia, tento pracovník by viac nepatril do pôsobnosti tohto ustanovenia. Podľa definície by totiž nemal bydlisko v „inom členskom štáte, ako je príslušný štát“.[67]

113. Po prvé v rozsahu, v akom odporuje zásade zachovania nadobudnutých práv zakotvenej nariadením č. 1408/71[68], pochybujem, že takýto následok bol cieľom normotvorcu. Napokon nič v znení tohto nariadenia ani v prípravných prácach nenasvedčuje tomu, že normotvorca chcel zavedením článku 13 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia znemožniť uplatnenie článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia na situáciu neaktívnych pracovníkov.

114. Po druhé, ak by poberateľ peňažnej nemocenskej dávky prišiel o túto dávku po presune svojho bydliska do iného členského štátu, bolo by mu *de facto* bránené presunúť svoje bydlisko okrem prípadu, že preruší svoju liečbu. Takýto následok by podľa mňa odporoval cieľu podporovať mobilitu pracovníkov, ktorý sleduje samotné nariadenie, ako aj článok 48 ZFEÚ.[69]

115. Po tretie výklad, ktorý podporujem, sa mi zdá koherentný vzhľadom na ostatné ustanovenia nariadenia č. 1408/71, ktoré preukazujú vôľu normotvorcu vyhnúť sa tomu, aby náklady späté s niektorými nemocenskými dávkami zaťažovali členský štát, v ktorom má bydlisko osoba, ktorá v ňom nikdy nepracovala. Osobitne článok 28 ods. 1 tohto nariadenia stanovuje, že ak dôchodca, ktorý má nárok na dôchodok podľa právnych predpisov jedného členského štátu, nemá nárok na nemocenské dávky podľa právnych predpisov členského štátu, na území ktorého má bydlisko, poberá napriek tomu takéto dávky od inštitúcie prvého členského štátu, pokiaľ by mal na ne nárok, keby mal v tomto štáte bydlisko.

63 — Pozri rozsudky z 21. februára 1991, Noij (C-140/88, EU:C:1991:64, body 9 a 10); z 21. februára 1991, Daalmeijer (C-245/88, EU:C:1991:66, body 12 a 13), ako aj z 10. marca 1992, Twomey (C-215/90, EU:C:1992:117, bod 10).

64 — Za týchto podmienok ustanovenia hláv II a III nariadenia č. 1408/71 nebránia tomu, aby osoba, ktorý sa nachádza v takejto situácii, podliehala právu členského štátu, v ktorom má bydlisko [pozri rozsudok z 21. februára 1991, Noij (C-140/88, EU:C:1991:64, bod 15)].

65 — Pozri tretie odôvodnenie nariadenia č. 2195/91.

66 — Rozsudok z 11. júna 1998, Kuusijärvi (C-275/96, EU:C:1998:279, bod 40).

67 — Rovnakým spôsobom by pracovník, ktorý utrpel pracovný úraz alebo dostal chorobu z povolania v jednom členskom štáte, stratil po skončení svojej pracovnej činnosti a presune svojho bydliska do iného členského štátu nárok na poberanie dávok z dôvodu pracovného úrazu a chorôb z povolania zo strany prvého členského štátu na základe článku 55 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71. Toto ustanovenie sa totiž podobne ako článok 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia týka pracovníka, ktorý „po získaní nároku na dávky uhraditeľné príslušnou inštitúciou má povolenie tejto inštitúcie na návrat na územie členského štátu, kde má bydlisko, alebo preložiť svoje bydlisko na územie iného členského štátu“.

68 — Pozri šieste odôvodnenie nariadenia č. 1408/71.

69 — Pozri prvé a druhé odôvodnenie nariadenia č. 1408/71.

d) Záver

116. So zreteľom na všetky tieto úvahy sa domnievam, že príslušný členský štát v zmysle článku 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71 označuje členský štát, ktorého právne predpisy platili v čase, keď bolo nadobudnuté právo, ktorého zachovanie sa žiada podľa tohto ustanovenia. Preto, aj keby právne predpisy Spojeného kráľovstva prestali byť uplatniteľné na pani Tolley po presune jej bydliska, a teda ak by podliehala španielskemu zákonu podľa článku 13 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia, Spojené kráľovstvo by ostalo príslušným štátom v zmysle článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia, pokiaľ ide o zachovanie nároku na poberanie zložky DLA týkajúcej sa starostlivosti.

5. O protiprávnosti podmienky bydliska

117. Na účely odpovede na druhú časť tretej otázky treba ďalej určiť, či článok 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71 bráni takej podmienke bydliska, aká je stanovená právnymi predpismi Spojeného kráľovstva.

118. Vláda Spojeného kráľovstva v tomto ohľade uvádza, že aj za predpokladu, že tento členský štát bol určený za príslušný štát v zmysle tohto ustanovenia, dané ustanovenie sa uplatní, ako to vyplýva z jeho znenia, iba vtedy, ak pracovník splní podmienky požadované týmto štátom na získanie práva na dávky. Spojené kráľovstvo však podriadilo toto právo podmienke bydliska, ktorej zákonnosť je namietaná v rámci sporu vo veci samej.

119. Toto tvrdenie nemôže uspieť. Totiž, ako uviedol generálny advokát Jacobs vo svojich návrhoch vo veci Kuusijärvi, „pokiaľ by [právo, ktoré priznáva článok 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71] mohlo byť zmarené podmienkou bydliska stanovenou vnútroštátnym zákonom, toto ustanovenie by bolo úplne bezpredmetné“. [70]

120. Vzhľadom na to právo Únie nebráni, podľa môjho názoru, aby štát príslušný v zmysle tohto ustanovenia preskúmal, pokiaľ to jeho vnútroštátne právo stanovuje, nárok na poskytovanie dávky alebo jej výšku v závislosti od takých faktorov, ako je životná úroveň v štáte bydliska alebo meniace sa potreby dotknutej osoby. Naproti tomu nemôže dotknutú osobu zbaviť tohto práva len z dôvodu, že má bydlisko v inom členskom štáte.

6. O následkoch chýbajúceho povolenia

121. V súlade s článkom 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71 poberateľ peňažnej nemocenskej dávky má nárok na jej zachovanie po presune svojho bydliska iba v prípade, ak má na tento účel povolenie od príslušnej inštitúcie. Z rozhodnutia vnútroštátneho súd však vyplýva, že pani Tolley nepožiadala, a teda *a fortiori* ani nezískala takéto povolenie od príslušnej inštitúcie Spojeného kráľovstva. Vnútroštátny súd sa však domnieva, že ak by oň požiadala, toto povolenie by jej muselo byť vydané. [71] Článok 22 ods. 2 tohto nariadenia totiž obmedzuje možnosť odmietnuť jeho vydanie na prípady – do ktorých nepatrí situácia pani Tolley – v ktorých „sa zistí, že by presun dotknutej osoby ohrozil jej zdravotný stav alebo poskytované lekárske ošetrenie“.

70 — Návrhy vo veci Kuusijärvi (C-275/96, EU:C:1997:613, bod 65). V rozpore s tým, čo uviedla vláda Spojeného kráľovstva, Súdny dvor nezamietol tento prístup (pozri bod 107 týchto návrhov). Pozri tiež analogicky rozsudok z 30. júna 1966, Vaassen-Göbbels (61/65, EU:C:1966:39, s. 399) a návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Darmon vo veci Newton (C-356/89, EU:C:1991:98, bod 23).

71 — Konštatujem, že na tomto základe sa Upper tribunal (Vyšší súd) domnieval, že pani Tolley mala právo na vývoz zložky DLA týkajúcej sa starostlivosti po presune svojho bydliska, hoci nemala na tento účel povolenie [Secretary of State for Work and Pensions v. LT (DLA) [2012] UKUT 282 (AAC), body 88 a 89].

122. Preto treba v treťom rade posúdiť, stále v rámci analýzy druhej časti tretej otázky, či absencia povolenia znemožňuje uplatniť článok 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia aj v prípade, ak by povolenie nemohlo byť odmietnuté, ak by oň bolo požiadané.

123. Nariadenie č. 1408/71 nestanovuje sankciu, ktorá by sa uplatnila v prípade, keď napriek tomu, že žiadna z okolností umožňujúcich príslušnému členskému štátu odmietnuť vydať povolenie nebola splnená, dotknutá osoba nemá administratívne povolenie.

124. V tejto súvislosti považujem za užitočné bližšie preskúmať ciele podmienky povolenia, stanovenej v článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia. Článok 22 ods. 2 toho istého nariadenia podľa môjho názoru stanovuje, že táto podmienka sa snaží zabrániť nadmernému finančnému zaťaženiu štátu zodpovedného za vyplácanie dávky, pokiaľ sa jej poberateľ presťahuje do iného členského štátu, kde sa jeho zdravotný stav môže zhoršiť alebo v ktorom môže byť ohrozené jeho lekárske ošetrenie, čo by malo za následok zvýšené výdavky pre prvý členský štát.[72]

125. Výklad, podľa ktorého by aj v prípade absencie povolenia na tento účel pracovník mal nárok na zachovanie dávky, pokiaľ jeho presťahovanie nemôže ohroziť jeho zdravotný stav alebo poskytovanie lekárskeho ošetrenia, by mohol ohroziť uskutočnenie tohto cieľa. Tento výklad by totiž mohol povzbudiť pracovníka, aby zmenil svoje bydlisko bez toho, aby požiadal alebo získal povolenie. To by mohlo mať *a posteriori* za následok, že tento presun by mohol škodiť jeho zdravotnému stavu alebo jeho lekárskemu ošetrovaniu.

126. Za týchto podmienok článok 22 ods. 1 písm. b) a článok 22 ods. 2 nariadenia č. 1408/71 nemôže prinútiť členský štát priznať pracovníkovi nárok v zmysle článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia, pokiaľ na tento účel nebolo získané povolenie pred presunom bydliska pracovníka.[73]

127. Pripomínam však, že nariadenie č. 1408/71 koordinuje vnútroštátne právne úpravy sociálneho zabezpečenia bez toho, aby ich harmonizovalo.[74] Z tohto pohľadu v prípade, že dané nariadenie nestanovuje následky absencie povolenia v zmysle článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia, členské štáty môžu na základe svojich vnútroštátnych právnych úprav pracovníkovi uznať nárok na prenos dávok stanovený týmto ustanovením dokonca aj v takejto situácii.[75] Platí to o to viac, že takéto uznanie, priznávajúce migrujúcim pracovníkom širšiu ochranu než je tá, ktorá vyplýva z uvedeného nariadenia, prispieva k realizácii cieľa uľahčiť voľný pohyb pracovníkov, ktorý je jeho základom.[76]

V – **Návrh**

128. So zreteľom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázky, ktoré položil Supreme Court of the United Kingdom (Najvyšší súd Spojeného kráľovstva), takto:

1. Dávka, akou je zložka týkajúca sa starostlivosti *Disability Living Allowance* (príspevok na živobytie pre zdravotne postihnuté osoby), predstavuje nemocenskú dávku v zmysle článku 4 ods. 1 písm. a) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov,

72 — Táto úvaha sa mi zdá osobitne relevantná v prípade, keď štát zodpovedný za vyplácanie predmetnej dávky [ktorým je príslušný štát v zmysle článku 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71] je zároveň štátom príslušným podľa kolíznych noriem uvedených v článku 13 ods. 2 tohto nariadenia, na základe čoho bude vo všeobecnosti povinný znášať výdavky nemocenského poistenia súvisiace so zhoršením zdravotného stavu dotknutej osoby. Táto úvaha však platí aj v prípade, keď štát zodpovedný za vyplácanie tejto dávky už nie je príslušným štátom podľa týchto kolíznych noriem. V tom prípade totiž štát zodpovedný za vyplácanie danej dávky ostane v prípade potreby povinný naďalej vyplácať túto dávku počas dlhšieho obdobia pri uplatnení článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia.

73 — Pozri analogicky, pokiaľ ide o podmienku týkajúcu sa predchádzajúceho povolenia uvedenú v článku 22 ods. 1 písm. c) nariadenia č. 1408/71, rozsudok z 23. októbra 2003, Inizan (C-56/01, EU:C:2003:578, bod 24).

74 — Pozri najmä rozsudok zo 14. októbra 2010, van Delft a i. (C-345/09, EU:C:2010:610, bod 99 a citovanú judikatúru).

75 — Pozri analogicky rozsudok z 20. mája 2008, Bosmann (C-352/06, EU:C:2008:290, body 27 až 31).

76 — Pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. júna 2012, Hudzinski a Wawrzyniak (C-611/10 a C-612/10, EU:C:2012:339, bod 57).

ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva, v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996, zmeneným a doplneným nariadením Rady (ES) č. 1386/2001 z 5. júna 2001.

2. Článok 13 ods. 2 písm. f) nariadenia č. 1408/71 v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením č. 118/97, zmeneným a doplneným nariadením č. 1386/2001, treba vykladať v tom zmysle, že osoba, ktorá prestala byť poistená v systéme sociálneho zabezpečenia jedného členského štátu podľa jeho vnútroštátneho práva, prestane podliehať právnym predpisom tohto členského štátu. To platí aj v prípade, že táto osoba ostane poistená pre prípad staroby podľa právnej úpravy tohto členského štátu v tom zmysle, že by mala nárok na starobný dôchodok, pokiaľ by v zákonom stanovenom dôchodkovom veku spĺňala podmienky platenia príspevkov na starobný dôchodok.

Vnútroštátny súd je vzhľadom na okolnosti veci, ktorú prejednáva, príslušný určiť okamih, v ktorom sa právne predpisy Spojeného kráľovstva prestali uplatňovať v zmysle článku 13 ods. 2 písm. f) tohto nariadenia, v súlade s kritériami stanovenými v prílohe VI oddielu „Spojené kráľovstvo“ bodu 19 uvedeného nariadenia.

3. Osoba, ktorá prestane podliehať právnym predpisom členského štátu bez toho, aby sa na ňu vzťahovali právne predpisy iného členského štátu podľa písmen a) až e) článku 13 ods. 2 nariadenia č. 1408/71 v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením č. 118/97, zmeneným a doplneným nariadením č. 1386/2001, a ktorá teda podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom má bydlisko, podľa bodu f) tohto ustanovenia, má napriek tomu nárok, na základe článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia a za podmienok stanovených týmto ustanovením, na zachovanie nároku na poberanie nemocenských dávok, ktoré začala poberať od inštitúcie prvého členského štátu pred presunom jej bydliska do druhého členského štátu.

4. Pojem „zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba“, definovaný v článku 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením č. 118/97, zmeneným a doplneným nariadením č. 1386/2001, a uvedený najmä v článku 22 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia zahŕňa osobu, ktorá prestala vykonávať akúkoľvek zárobkovú činnosť, pokiaľ je táto osoba poistená, hoci len pre prípad jedného rizika, na základe povinného alebo dobrovoľného poistenia vo všeobecnom alebo osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia uvedeného v článku 1 písm. a) tohto nariadenia, a to nezávisle od existencie pracovnoprávneho vzťahu.

5. Článok 22 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 1408/71 v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením č. 118/97, zmeneným a doplneným nariadením č. 1386/2001, bráni tomu, aby členský štát podriadil zachovanie poskytovania peňažnej nemocenskej dávky podmienke bydliska, o akú ide vo veci samej.

6. Článok 22 ods. 1 písm. b) a článok 22 ods. 2 nariadenia č. 1408/71 v znení zmenenom, doplnenom a aktualizovanom nariadením č. 118/97, zmeneným a doplneným nariadením č. 1386/2001, treba vykladať v tom zmysle, že osoba, ktorá prestala vykonávať akúkoľvek zárobkovú činnosť a ktorá začala poberať peňažné nemocenské dávky v jednom členskom štáte pred presunom svojho bydliska do iného členského štátu, si zachováva nárok na poberanie dávok od inštitúcie prvého členského štátu po tomto presune, pod podmienkou, že na tento účel získala povolenie.